

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 29 พฤษภาคม 2545

มติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรระหว่างวันที่ 22-25 พฤษภาคม 2545 จบลงด้วย 'ชัยชนะ' ของรัฐบาลตามความคาดหมาย เมื่อสภาผู้แทนราษฎรในการประชุมเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ตกเสียงกัน ลงมติไว้วางใจรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายทั้งหมด

คำถามพื้นฐานมีอยู่ว่า 'ชัยชนะ' โดยนิตินัยของรัฐบาลนับเป็น 'ชัยชนะ' โดยพฤตินัยด้วยหรือไม่ ?

ผู้ที่ติดตามการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ รวมทั้งรายงานข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนง ล้วนแล้วแต่ตั้งข้อกังขาเกี่ยวกับความสะอาดและบริสุทธิ์ของรัฐมนตรีบางคน ข้อกังขาเช่นนี้มีใช่เรื่องน่าประหลาดใจในเมื่อรัฐบาลทักษิณเป็นรัฐบาลของกลุ่มพลังยึดธิปไตย และสังคมนิยมไทยขับเคี่ยวต่อสู้ระบอบยึดธิปไตย อันเป็นระบอบการปกครองของยี่ เพื่อยี่ และโดยยี่

หากขอล่าวหาของฝ่ายค้านตรงต่อข้อเท็จจริง ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) กำลังตรวจสอบ แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลพรรคไทยรักไทยซึ่งชูคำขวัญ 'คิดใหม่ ทำใหม่' หาได้มีนวัตกรรมใหม่ในการใช้อำนาจในทางฉ้อฉล ฉ้อราษฎร์บังหลวงและประพฤติมิชอบแต่ประการใดไม่ การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลและการดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการใช้อำนาจทางการเมืองยังคงใช้วิธีการดั้งเดิมนับแต่นักเลือกตั้งเผ่ายี่เป็นต้นมา วิธีการเหล่านี้ประกอบด้วยการหาประโยชน์จากกระบวนการจัดจ้างจัดซื้อ การใช้อำนาจทางการเมืองในการดูดซับทรัพยากรของแผ่นดินมาเป็นของตนเอง ทั้งทรัพยากรทางกายภาพและทรัพยากรทางการเงิน การหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลจากการออกใบอนุญาตและสัมปทาน การขายทรัพย์สินของแผ่นดินให้แก่ญาติมิตรและพวกพ้องในราคาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น การผันงบประมาณแผ่นดินลงสู่ฐานที่มั่นทางการเมืองของพรรครัฐบาล และการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในทางที่เกื้อประโยชน์ธุรกิจของตนเอง พวกพ้อง และกลุ่มธุรกิจที่เป็นฐานทางการเมืองของรัฐบาล ตราบเท่าที่การใช้อำนาจในทางฉ้อฉล การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล และการ

ดูชัดส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการใช้อำนาจทางการเมืองยังคงดำรงอยู่ การปฏิรูปการเมืองจะถือว่าบรรลุผลหาได้ไม่

นายกรัฐมนตรียืนยันว่าจะไม่มีการปรับคณะรัฐมนตรีอันเป็นผลจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจของฝ่ายค้านครั้งนี้ แม้ว่าประชาชนจะมีข้อกังขาเกี่ยวกับความสุจริตของรัฐมนตรีบางคนก็ตาม พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีแตกต่างจาก พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ก่อนการเลือกตั้งเดือนมกราคม 2544 เพราะในครั้งกระนั้น พ.ต.ท. ทักษิณ ให้สัญญาประชาคมว่า หากรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลทุจริตหรือประพฤติมิชอบ แม้เพียงมี 'กลิ่น' หรือมีข้อสงสัย ก็จะถูกปลดออก ทั้งๆที่ยังไม่มี 'ใบเสร็จ' ก็ตาม มาตรฐานทางจริยธรรมของ พ.ต.ท. ทักษิณ เสื่อมทรามตามกาลเวลาหรือไม่ แม้จะเป็นเรื่องที่ต้องพิสูจน์ แต่สาธารณชนสำเนียงถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ด้วยเหตุที่นายกรัฐมนตรีปกป้องรัฐมนตรีของตนอย่างหน้ามิดตามัว โดยมีรอยยิ้ม คำวินิจฉัยของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สร้างกลไกใหม่ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยกำหนดให้การอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเป็นไปได้อย่างกว่าการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี (มาตรา 185 เทียบกับมาตรา 186) ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ หากมีข้อกล่าวหาว่าด้วยพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ สลอบไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะต้องยื่นคำร้องขอถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 304 ก่อนการอภิปรายไม่ไว้วางใจ เพื่อให้ ปปช. ใต้วงและวินิจฉัย หาก ปปช. มีมติว่า ข้อกล่าวหาใดมีมูล ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ

ในทันทีที่ ปปช. มีมติว่า ข้อกล่าวหาไม่มีมูล ประธาน ปปช. จะต้องส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่ พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาฝ่ายหนึ่ง และอัยการสูงสุดอีกฝ่ายหนึ่ง ประธานวุฒิสภาจะต้องจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว ในอีกด้านหนึ่ง อัยการสูงสุดจะต้องดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สภาวการณ์อันเป็นไปได้อีกอย่างน้อย 4 กรณี กล่าวคือ

กรณีแรก วุฒิสภามีมติไม่ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาให้ยกฟ้อง (กรณี D ในตารางที่ 1)

กรณีที่สอง วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาลงโทษผู้ถูกกล่าวหา (กรณี A ในตารางที่ 1)

กรณีที่สาม วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา แต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้อง (กรณี C ในตารางที่ 1)

กรณีที่สี่ วุฒิสภามีมติไม่ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา แต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาลงโทษผู้ถูกกล่าวหา (กรณี B ในตารางที่ 1)

การประกาศของนายกรัฐมนตรีในการปกป้องรัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหาจะมีความชอบธรรมก็ต่อเมื่อสภาวการณ์เป็นไปตามกรณีแรก กล่าวคือ ทั้งวุฒิสภาและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหาไม่มีความผิด (กรณี D ในตารางที่ 1) สภาวการณ์อีกสามกรณีที่เหลือ (กรณี A, B และ C ในตารางที่ 1) ล้วนแล้วแต่ทำให้นายกรัฐมนตรี ‘หน้าแตก’ เพราะวุฒิสภาและ/หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพบว่า รัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดตามข้อกล่าวหา ในกรณีทั้งสามนี้ นายกรัฐมนตรีจะสูญเสียความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะนอกจากจะละเมิดสัญญาประชาคมที่ให้ไว้กับประชาชนในข้อที่จะถอดถอนรัฐมนตรีที่ ‘กลืน’ ไม่สะอาดแล้ว ยังทำให้รัฐบาลมีมลทินทางการเมืองอันมิอาจชะล้างได้อีกด้วย หากจำนวนรัฐมนตรีที่ถูกวินิจฉัยว่ามีความผิดมีหลายคนด้วยแล้ว ไม่ว่าจะป็นคำวินิจฉัยโดยวุฒิสภาและ/หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ตาม สาธารณชนก็คงประทับใจตราว่า รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นรัฐบาลขี้ฉ้อ ถึงเวลานั้น พ.ต.ท. ทักษิณคงไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากการกราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เว้นแต่จะหน้าด้านอย่างถึงที่สุดเท่านั้น

แต่ที่จริงแล้ว เสถียรภาพของรัฐบาลเริ่มถูกสั่นคลอนในทันทีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่า ข้อกล่าวหารัฐมนตรีบางคนมีมูล เพราะทำให้รัฐมนตรีดังกล่าวมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ต่อไปโดยทันที เพียงคำวินิจฉัยเบื้องต้นเท่านั้นก็สามารถร่อนความชอบธรรมของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดินได้แล้ว มิใช่ต้องกล่าวว่าการพ้นจากหน้าที่ของรัฐมนตรีก่อให้เกิด ‘สงคราม’ แย่งชิงเก้าอี้ภายในพรรครัฐบาลนั่นเอง

‘ชัยชนะ’ ของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรในการทำสงครามการอภิปรายไม่ได้
วางใจในสภาผู้แทนราษฎร มิใช่ ‘ชัยชนะ’ ที่ยั่งยืนสถาพร หากรัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหาปราศจาก
สุจริตธรรมโดยเนื้อแท้

ตารางที่ 1

สภาวการณ์ค่าวินิจฉัยเกี่ยวกับข้อกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สถาบัน		วุฒิสภา	
		ผิด	ไม่ผิด
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	ผิด	A	B
	ไม่ผิด	C	D